ÅRSBERETNING 2016 NOAH

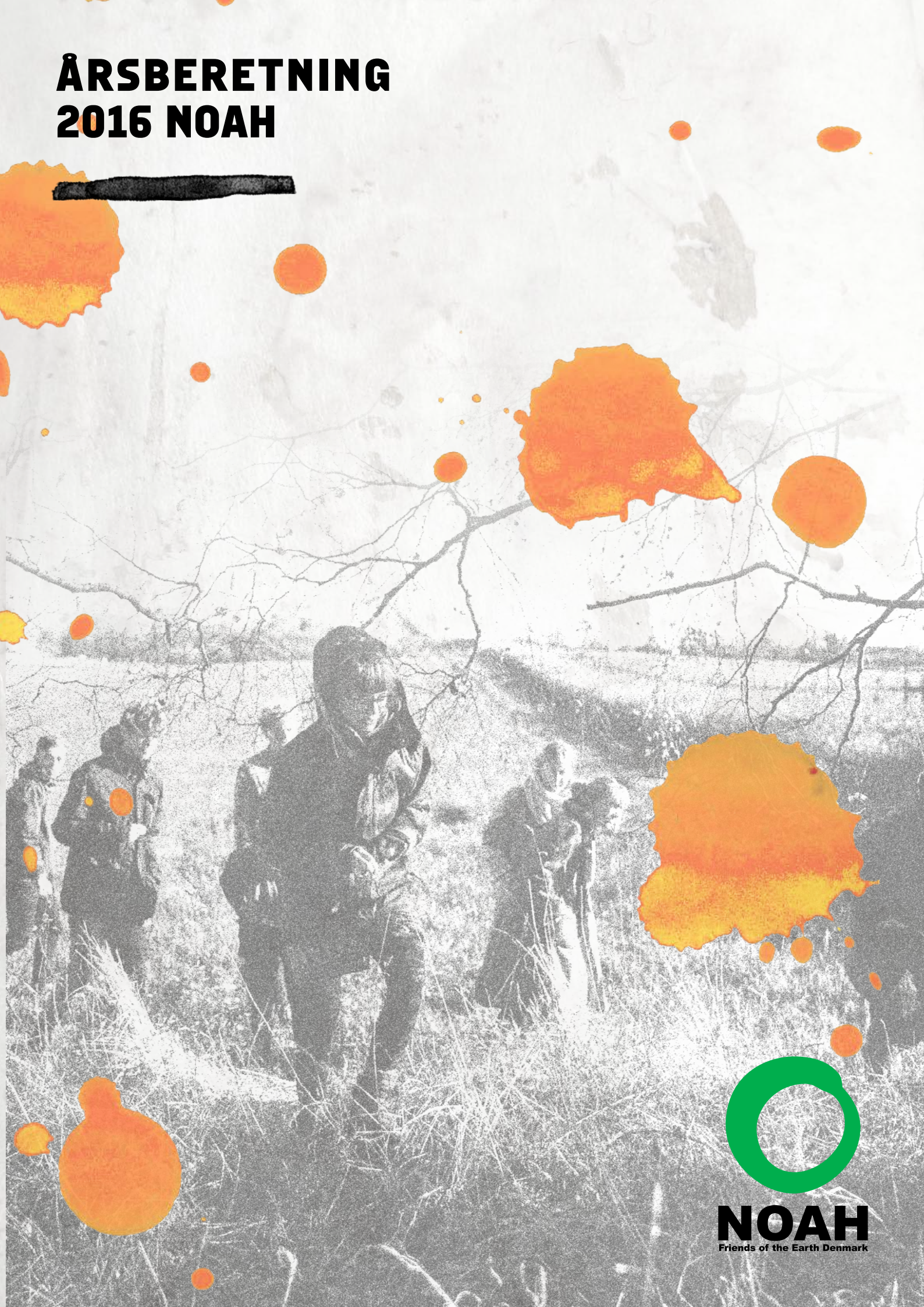

NOAH
Friends of the Earth Denmark

ÅRSBERETNING 2016 - NOAH

Redaktør: Mads Kjærgaard Lange

Tekst:
Tais Abrahamsson
Palle Nyborg Bendsen
Nanna Langevad Clifforth
Marie Holt Richter
John Holten-Andersen
Mads Kjærgaard Lange
Natalia Lehrmann
Henning Bo Madsen
Stig Melgaard
June Rebekka-Bresson
Anna Baastrup Rønne
Jesper Hostrup Hansen

Forside og layout: Terese Skovhus, www.tereseskovhus.com/
Forsidefoto: Grøn Guerilla
Fotos: s.6 Victor Barro, s.7 Jacob Sørensen, s.8 Lindsay Eyink, s.12 NOAH, s.13 Ernst Poulsen, s.14 Grøn Guerilla, s.15 Anne Sofie Nielsen, s.19 Grøn Guerilla

ISBN 978-87-93536-14-2
Udgivet af NOAHs forlag, april 2017 som internetpublikation i pdf-format
Publikationen må gerne citeres med kildeangivelse. Publikationen bør citeres på følgende måde: NOAH 2017. Årsberetning – Miljøretfærdighed nu!

NOAH Friends of the Earth Denmark
Nørrebrogade 39, 1. tv.
2200 København N
Tlf.: + 45 35 36 12 12
noah@noah.dk
noah.dk
facebook.com/miljoeretfaerdighed
@noah_dk

Publikationen kan downloades gratis i pdf-format fra NOAHs hjemmeside.
Publikationens internetadresse: noah.dk/arsberetning/noah-arsberetning-2016

Grænserne for Jordens bæreevne er allerede væsentligt overskredet. Det globale Nord bruger og har historisk brugt flest ressourcer og bærer hovedansvaret for miljøødelæggelserne og den globale opvarmning. En bæredygtig omstilling af lokale og globale produktions-, transport- og forbrugsmønstre er nødvendig, hvis alle nutidige og fremtidige generationer skal have lige adgang til Jordens ressourcer, uden at miljøet overbelastes. NOAH kæmper for en retfærdig og bæredygtig verden, hvor beslutningerne bliver taget demokratisk. Vi kæmper for miljøretfærdighed.

NOAH er det danske medlem af det største internationale netværk af miljøorganisationer, Friends of the Earth.

NOAH
Friends of the Earth Denmark

Indhold

Forord	4
Der er et liv efter væksten	5
Forkæmpere for menneskerettigheder og klimaflygtninge	6
Kampen mod udemokratiske handelsaftaler fortsætter	7
Et Danmark frit for genmodificerede og patenterede afgrøder	9
Det skete også i 2016	10
Ungdom NOAH står på egne ben	12
Bevar den oprindelige natur på Amager Fælled	13
Vi tror på en omstilling nedefra	14
FællesEnergi til alle	15
NOAH i tal	16
Udgivelser i 2016	18
Tak til jer, der støttede NOAH	19

Forord

John Holten-Andersen, Palle Bendsen og Stig Melgaard
NOAHs bestyrelse

Det er en fornøjelse at være bestyrelse for NOAH i denne tid. Der synes altid at være liv og god stemning på kontoret. Mange mennesker lægger et stort arbejde i at få NOAH til at fungere som organisation: Med at bemande sekretariatet, passe telefonen, svare på e-mails, føre regnskab og styre økonomien. Der bliver også lagt mange kræfter i at udvikle organisationen på forskellig vis: I 2015 fik vi en ny strategi, vi har fået en ny hjemmeside, baglokalet er blevet renoveret, så vi nu har et ekstra møderum, regnskabsgruppen er i gang med at lave et nyt økonomistyringssystem – bare for at nævne nogle markante eksempler.

Vigtigst af alt er dog en fornemmelse af god grøde i NOAHs livsnerve: Aktivismen. Denne fornemmelse bekræftes af nærværende årsberetning, hvor det fremgår, at der er masser af gang i emnegrupperne. Nogle af emnegrupperne arbejder inden for klassiske NOAH-temaer som energi, kemikalier, transport, fødevarer og ressourcer. Andre har bevæget sig ind på nye og mere tværgående miljøproblemer som f.eks. modstanden mod TTIP og CETA, Modvækst og Grøn dannelse. Og så er der NOAHs onlinetidsskrift, Nyt Fokus, som i disse postfaktuelle tider stædigt holder fast i en skarp, men saglig debat.

Særligt glædelig er de mange nye, unge ansigter, som er kommet ind i NOAH inden for de senere år, og som har sparket nyt liv i nogle af de klassiske emnegrupper eller været med til at søsætte nye. Med dannelsen af Ungdom NOAH er der skabt en spire, der lover godt for fremtiden.

Tilgangen af nye og unge aktivister skaber imidlertid også udfordringer for organisationen. Det har altid været en udfordring for emnegrupperne at fastholde nye medlemmer over længere tid, og det er det stadig. Hertil skal føjes en ny type udfordring, der hænger sammen med, at vilkårene for aktivisme har ændret sig markant over de seneste 10-15 år. Det er i dag langt sværere end før at kombinere frivilligt arbejde i en organisation som NOAH med en tilknytning til arbejdsmarkedet. Derfor må aktivismen i højere grad end tidligere finansieres af projektmidler.

Heldigvis er mange af de unge kræfter dygtige projektmagere, som har formået at skaffe midler fra en række forskellige kilder. NOAHs projektportefølje er derfor p.t. højere, end vi har været vant til i en årrække. Det stiller nye krav om professionel projektledelse, herunder styring af økonomien. Det skaber også udfordringer i forholdet mellem dem, der er frivillige, og dem, som er projektfinansierede. I det forløbne år har Bestyrelsen sammen med Regnskabsgruppen og Organisationsudviklingsgruppen brugt en del tid på at drøfte og finde løsninger på disse positive udfordringer.

Ja, det er en fornøjelse at være med til at løse positive udfordringer, som det p.t. er tilfældet i NOAH. Ser vi os omkring i verden er fornøjelsen derimod mildest talt blandet. Den politiske vilje til at gøre noget alvorligt ved natur-, miljø- og klimaudfordringerne synes at være på et historisk lavpunkt – i Danmark som i resten af den vestlige verden. I USA er præsident Trump ved at demontere hele miljølovgivningen. Den kulsorte dagsorden, som Trump og hans kumpaner har sat, er imidlertid ikke uden modsigelser. Den henter nemlig næring fra en udbredt skepsis over for den globalisering og det frihandelsregime, som har præget udviklingen i snart en menneskealder. Det viser bl.a. modstanden mod TTIP og CETA. Denne modsætning rummer en mulighed, hvis vi formår at koble kritikken af den grænseløse kapitalisme med en progressiv, grøn dagsorden. Det er vores store politiske udfordring, og den er NOAH efter vores mening nærmest skabt til at tage på sig. Der har aldrig været mere brug for NOAH end netop nu!

Der er et liv efter væksten

NOAH Modvækst udgav i november 2016 antologien Livet efter væksten – Samfundsvisioner i et omstillingsperspektiv, en efterfølger til Modvækst – Omstilling til fremtiden fra 2011.

Kristine Holten-Andersen, medredaktør af Livet efter væksten, fortæller, at den politiske dagsorden anno 2016 var den primære årsag til, at det var nødvendigt at skrive en ny bog: ”Vi kan se, at vækstsamfundet har nået sine grænser og resulterer i kriser på stort set alle områder af tilværelsen. Vores samfundsmodel er ikke bæredygtig, men den politiske og økonomiske elite vælger at fortrænge kendsgerningerne og ignorerer, at væksten hører fortiden til.”

Heldigvis står der over for den politiske og økonomiske elite et hav af mennesker – fagfolk, praktikere og talrige andre – som arbejder for den nødvendige og meningsfulde omstilling til et bæredygtigt liv. Det er nogle af disse skridt og visioner, som antologien præsenterer gennem artikler fra 15 forskellige forfattere, som beskriver og diskuterer deres visioner inden for fem centrale områder af samfundslivet: sundhed, uddannelse, arbejde, fællesskab og økonomi. Tværgående artikler binder bogen sammen med temaerne Sundhed og bæredygtighed, Frihed og grænser, Det moderne tidstyranni og Demokrati contra nødvendighed. Samtidig viser praktiske eksempler fra

Den Grønne Friskole, Friland, Samsø og Fødevarefællesskabet en anden vej.

Marie Holt Richter, medredaktør af debatbogen, tilføjer: ”Udfordringer og blindgyder er der nok af. Ambitionen med denne bog er at tydeliggøre konstruktive løsninger og gøre dem tilgængelige for endnu flere mennesker, så vækstsamfundets troldmænd omsider kan blive sendt på pension!”

Gennem et samarbejde med Information er bogen blevet debatteret i fem kronikker og til et debatmøde med temaet Frihed og grænser under og efter vækstsamfundet.

”Jeg blev virkeligt glædeligt overrasket over, hvor mange unge der finder det her brændende vigtigt,” fortæller Marie Holt Richter. ”Jeg er nærmest blevet overdynget af spørgsmål om alt fra ’Kan man overhovedet gøre vækst grøn?’ til ’Skal det blive rigtig slemt, før det bliver godt?’ Det viser, hvor utroligt vigtig en bog som denne er, for rigtig mange mennesker søger efter svar på, hvordan vi skal komme ud af kriserne, og hvad vi selv kan gøre.”

Bestil bogen via NOAHs hjemmeside

Forkæmpere for menneskerettigheder og klimaflygtninge

Hver dag sætter miljøaktivister og forkæmpere for menneskerettigheder deres liv på spil for at beskytte miljøet, deres lokalsamfund og basale menneskerettigheder. 2016 var i den sammenhæng et svært og udfordrende år også for NOAHs internationale netværk i Friends of the Earth.

I 2016 blev Berta Cáceres myrdet i sit hjem i Honduras på grund af sit arbejde for oprindelige folks rettigheder i kampen for retten til de lokale ressourcer og imod et stort dæmningsprojekt støttet af blandt andet europæiske virksomheder. Som følge heraf måtte Gustavo Castro fra Friends of the Earth Mexico flygte. I Nigeria blev en af Friends of the Earth Nigerias fremtrædende aktivister Godwin Ojos kone kidnappet. Men dette var langt fra de eneste sager i 2016, som bød på et voksende antal af sager, især i brændpunkter som Honduras og Sydøstasien.

Det er vigtigt og nødvendigt at kunne yde umiddelbar beskyttelse til de mennesker, som er udsat for krænkelser. Men det er også vigtigt at se forbrydelserne i et større perspektiv. Derfor arbejder NOAH kontinuerligt på at analysere og ændre årsagerne bag disse overgreb. Større efterspørgsel på og konkurrence om naturressourcer leder til øget land grabbing, ressourceudvinding og forsøg på at privatisere fælles goder. Europas landfodaftryk er halvanden gang større end hele regionens areal, og derved lægger Europa beslag på enorme mængder af ressourcer i andre regioner. Samtidig er handels- og finanssystemet essentielt for at forstå de globale råvaremarkeder, spekulation og adgangen til ressourcer.

I NOAH arbejder vi for FN's traktat om multinationale virksomheder og menneskerettigheder, så virksomheder kan holdes juridisk ansvarlige. Desværre oplever vi stor modstand fra blandt andet EU, som på den anden side udarbejder de handelsaftaler, der giver virksomheder særlige rettigheder til at sagsøge stater, der ønsker at implementere lovgivning, der beskytter mennesker og miljø.

Samtidig må mange mennesker forlade deres samfund på grund af klimaforandringer og miljøproblemer som tørke og oversvømmelse og manglende adgang til landbrugsland. Flere mennesker flygter nu som konsekvens heraf end på grund af krig. Langt størstedelen af de mennesker, der migrerer, er fattige, og klimaforandringerne virker sammen med og forværrer andre eksisterende problemer. Migranter registreres eller anerkendes ikke nødvendigvis som klima- og miljøflygtninge og har derfor ingen rettigheder.

International solidaritet er en hjørnesten i NOAHs arbejde og er med til at forbinde vores del af verden med andre regioner og belyse, hvordan politikker og forbrug i Nord medfører, at mennesker må flygte og mister deres livsgrundlag eller er udsat for krænkelser af menneskerettigheder.

Kampen mod udemokratiske handelsaftaler fortsætter

Med NOAHs trojanske frihandelshest i centrum samledes 5.000 mennesker i oktober 2016 på Københavns rådhusplads til demonstration imod EU's handelsaftaler med Canada og USA: CETA og TTIP. Miljøorganisationer, fagbevægelse, udviklingsorganisationer og studenterorganisationer stod skulder ved skulder i kampen mod særdomstole, deregulering og udsalg af offentlige tjenesteydelser.

CETA kom for alvor på dagsordenen i 2016, hvor spørgsmålet om suverænitetsafgivelse står centralt, når Danmark vil give en særdomstol mulighed for at afgøre sager om dansk lovgivning. Det satte vi fokus på med en konference den 7. september på Christiansborg, hvor også Maude Barlow fra Council of Canadians gennemgik de dårlige canadiske erfaringer med handelsaftalen mellem Canada, USA og Mexico.

Samtidig har utrættelige aktivister råbt politikerne op gennem aktioner på trappen til Christiansborg. Der er nemlig aldrig givet et mandat til at forhandle CETA, ligesom processen er kendetegnet ved manglende debat og viden om aftalen. Det betyder blandt andet, at aftalen vil blive implementeret midlertidigt, inden der stemmes om den i Folketinget i juni 2017.

Nanna L. Clifforth fra NOAH Handel og Miljø er en af de aktivister, der har været med til at sætte handelsaftalerne på dagsordenen, men hun har også måtte erfare, at politikerne ikke handler i borgernes interesse:

"Socialdemokratiet ved Peter Hummelgaard lovede på konferencen, at aftalen ikke ville blive gennemført, inden den var blevet ordentligt diskuteret. Som processen er skredet frem, har det dog vist sig, at det var tomme ord. Det er desværre ret typisk for forhandlingerne om CETA og lignende handelsaftaler, at de er præget af dybt udemokratiske processer og manglende involvering af civilsamfundet".

Den aktuelle debat om handelspolitik levner ikke meget plads til alternativer, der vil fremme retfærdig og bæredygtig handel, men er præget af modpoler med global ureguleret frihandel på den ene side og national protektionisme på den anden.

"Vi har måtte lægge øre til, at hvis man kritiserer EU's handelspolitik hjælper man autoritære skikkelser som Putin og Trump. Men at TTIP er udfordret, og at aftaler som CETA og TiSA er kommet på dagsordenen, er en sejr båret af kampen for bæredygtighed, lighed og demokrati – i fuldstændig modsætning til Putins og Trumps dagsordener," forklarer Nanna L. Clifforth.

NOAH arbejder for en handelspolitik, der medfører retten til sundhed, mad og vand og et rent miljø og går imod særdomstole for virksomheder og deregulering. Den store brist ligger i, at de, der kritiserer denne modstand, er dem, der har skabt årsagerne til, at autoritære kræfter og højrepopulisme vinder frem. De har været med til at udforme de politikker, der fører til klimaforandringer og ulighed gennem udemokratiske institutioner. Udfordringer, som hverken de neoliberale eller højrepopulisterne har et seriøst bud på – og som TTIP og CETA heller ikke vil løse, men i stedet forværre. En reform af handelspolitikken kunne være med til at skabe den økonomiske og miljømæssige udvikling, vi har brug for. I stedet bliver TTIP-kritikken taget som gidsel i et geopolitisk spil.

Supreme EX™
Brand Seed
1083AMX-R™

Et Danmark frit for genmodificerede og patenterede afgrøder

Efter at EU i 2015 besluttede, at de enkelte medlemsstater har selvbestemmelse over, om de vil dyrke genmodificerede (GM) afgrøder, er presset for at introducere GM-afgrøder i Europa vokset.

Derfor afholdt NOAH en konference på Christiansborg med det formål at give forskere mulighed for at komme til orde.

Mange GM-afgrøder har fået indsat et gen, der er resistent over for glyphosat, som er en del af sprøjtegiften Roundup, hvilket konferencen satte fokus på. Forskerne påviste, at GM-afgrøder har et højere indhold af glyphosat end konventionelle og økologiske afgrøder. Flere GM-afgrøder betyder altså mere glyphosat i vores mad. Forskerne viste også, at glyphosat i selv små mængder påvirker dyrs tarmflora, og at konsekvenserne for vores og produktionsdyrenes helbred er ukendte. 25 offentlige personer og folketingsmedlemmer havde afgivet urinprøver, for at vi kunne analysere indholdet af glyphosat i deres urin. Sammen med prøverne og spørgeskemaer om deltagernes kostvaner viste undersøgelsen ikke overraskende, at de deltagere, der spiste mest økologisk mad, også havde mindst glyphosat i urinen. Men undersøgelsen påviste at alle deltagerne havde glyphosat i deres urin.

GM-afgrøder er ikke løsningen på verdens fødevareproblemer. Vi opnår kun fødevaresikkerhed og madsuveræ nitet gennem videreforædling af gamle sorter og øgning af variationen i afgrøderne.

Vores høringssvar spiller en rolle

Trods utroligt korte frister – til tider under 24 timer – for at indgive høringssvar i forbindelse med godkendelsen af nye GMO'er har NOAH gennem 2016 vedholdende informeret beslutningstagerne om konsekvenserne ved GMO. Som del af Friends of the Earth Europe er vi i løbende kontakt med medlemmer af Europa-Parlamentet og informerer danske politikere om GM-lovgivning. NOAH afgav også høringssvar i 2015 i forbindelse med at få Danmark til at anmode om fritagelse for dyrkning af en række GM-afgrøder i løbet af 2016, og det ser ud til, at i hvert fald nogle af vores ideer er blevet hørt.

GM-afgrøder er patenterede og ejes af få store virksomheder som f.eks. Monsanto. Disse virksomheder tvinger mindre bønder i lande som Argentina bort fra deres jord, som overtages af industrilandbrug, der dyrker genmodificeret soja. Samtidig afskoves store områder for at gøre plads til GM-soja til foder til dyr. Derfor handler NOAHs bekymring om meget mere end sundheds- og miljørisici, det handler også om at forhindre at enkelte storindustrier monopoliserer, øger ulighed og skævvrider verdens fødevareproduktion.

På papiret må liv og natur ikke patenteres, men den europæiske patentmyndighed udsteder gang på gang patenter på ganske almindelige afgrøder. Som del af netværket No Patents on Seeds arbejder NOAH for løsninger for mindre bønder, der beskytter deres rettigheder og giver dem fortsat mulighed for at høste og dele egne frø.

GMO er ikke en løsning, uanset om det er til dyrkning eller til foder og fødevarer. GMO fører til stigende anvendelse af sprøjtegifte og er til stor skade for biodiversiteten. Hvordan GM-afgrøder påvirker de dyr, som fodres med dem, og de mennesker, der spiser dyrene, er endnu ikke klarlagt eller dokumenteret, men nyere forsøg tyder på, at der kan være flere skadevirkninger.

Det skete også i 2016

Klimaretfærdighed + energi:
Globalt ansvar

NOAH arbejder for udfasning af fossile energikilder, atomkraft og storskala-biomasse og for lokalt ejet, vedvarende energi. Klimaretfærdighed betyder global ansvarlighed. Derfor har NOAH støttet 14 amerikanske miljøorganisationer, som kritiserede PKA Pensions milliardinvestering i et biomassekraftværk i Nordengland, der skal fyre med amerikansk producerede træpiller fra skove med høj biodiversitet.

Vi har gennemført kampagner mod uranudvinding i Grønland og imod import af blodkul fra Columbia. Vi har styrket vores samarbejder med nordiske og baltiske lande, fortsat påvist Paris-aftalens utilstrækkelighed og tilbagevist falske løsninger som handel med og lagring af CO2.

Herhjemme har NOAH desuden kæmpet mod det eksisterende slutdepotkoncept for lav- og mellemradioaktivt affald i Danmark, mod offentligt finansieret thoriumforskning i Danmark og for åbenhed i beslutningsprocessen vedrørende dansk atomaffald. Den nationale lovgivning var også på dagsordenen, da NOAH sammen med Vedvarende Energi og Nordisk Folkecenter for Vedvarende Energi afholdt en konference, hvor EU-kommissær Margrethe Vestager bekræftede, at EU-Kommissionen ikke krævede PSO-afgiften afskaffet.

Kemikalier + sundhed:
Pas på børnenes hjerner

NOAH arbejder for at sætte fokus på konsekvenserne af kemiske påvirkninger for børns hjerner.
Vi ved også fra store undersøgelser, at selv små doser af kemikalier kan medføre, at intelligensen sænkes i en befolkningsgruppe over flere generationer, og at børn får kognitive vanskeligheder, som f.eks. evnen til at tænke og huske.

NOAH arbejder kontinuerligt med research og med at påvise kemikaliers konsekvenser for vores sundhed. Gennem europæisk og internationalt samarbejde arbejder vi for at modvirke, at industrien flytter rundt, når der indføres begrænsninger af deres brug af hjerneskadelige stoffer i de enkelte lande.

Økonomisk retfærdighed:
Mennesker og miljø før profit

De udemokratiske handelsaftaler TTIP og CETA har stået højt på NOAHs dagsorden i 2016. Gennem talrige aktioner, oplæg og møder med politikere har vi oplyst om aftalerne og deres konsekvenser. Landanvendelsen og forholdene for danske og europæiske landmænd har især været i fokus, hvor vi gennem flere publikationer, rapporter og konferencer har påvist konsekvenserne og peget på alternative politikker.

Trods bred kritik kan udenlandske virksomheder stadig sagsøge stater gennem særdomstole i forbindelse med CETA. EU-Kommissionen har forsøgt at reformere mekanismen, men det har ikke ændret på problemerne, hvilket vi også har påvist i en rapport.

Danmark skal godkende CETA i 2017, og NOAH vil være at finde til demonstrationer, aktioner og på Christiansborgs bonede gulve for en retfærdig og bæredygtig handelspolitik. Samtidig vil vi fortsætte med at argumentere for et andet økonomisk system, der sikrer basale rettigheder og bæredygtige livsvilkår for alle.

Transport:
Bæredygtige trafikløsninger, tak

I 2016 har NOAH arbejdet mod store, truende vejanlæg som en Nordhavnstunnel og en havnetunnel fra Nordhavnen gennem Amager. Vi har rettet henvendelse til en stribe pensionskasser, der har ytret interesse for at medfinansiere en havnetunnel med opfordring til ikke at investere lønmodtagermidler i et sådant miljøskadeligt anlæg.

Sammen med Jyder Mod Overflødige Motorveje arbejder vi imod en "Hærværksmotorvej" midt ned gennem Jylland. De trafikprognoser og såkaldte samfundsøkonomiske beregninger, der bruges som argument for store vejanlæg, har vores særlige interesse. De er skruet sådan sammen, at de automatisk favoriserer vejanlæg på bekostning af bæredygtige trafikløsninger.

Gennem "Netværk for bæredygtig transport" med Vedvarende Energi, Klimabevægelsen, Cyklistforbundet, Rådet for Bæredygtig Trafik og Jyder Mod Overflødige Motorveje har vi oplyst og informeret trafikordførerne om konsekvenserne af ovenstående projekter og om bæredygtige alternativer.

Ressourcer + forbrug:
Land som ressource

I 2016 har NOAH sat fokus på land og landbrugsland som en uundværlig ressource gennem undervisningshæftet "Land og Jord" og publikationen "Land til salg".

Ressourceforbrug har også været på dagsordenen i særnummeret af NOAHs magasin Nyt Fokus. Tonsvis af værdifulde ressourcer ender hver dag på lossepladsen eller i forbrændingen. Det belaster miljøet og begrænser fremtidige generationers adgang til ressourcer. Særnummeret af Nyt Fokus satte fokus på årsagerne til det enorme ressourceforbrug, hvordan det kan opgøres og håndteres og EU's rolle i forhold til at skabe en ressourceeffektiv økonomi. Særnummeret er blevet delt ud gratis til gymnasier i hele landet.

Madsuverænitet:
Landbrugets reelle omkostninger

NOAH påbegyndte i 2016 et forskningsprojekt, der skal kortlægge, hvordan landbruget og vores kost i de nordiske lande bør se ud. I en rapport til Nordisk Ministerråd viste vi, at landbruget er ansvarlig for 28 % af drivhusgasudledningen – mod 18 % i de officielle opgørelser.

Landbrugets arealanvendelse har også været i fokus. Gennem flere rapporter har vi informeret om den mængde land, vi anvender i det globale Syd til at understøtte vores forbrug, og den mængde land, europæiske investorer opkøber på bekostning af lokale befolkningers levegrundlag.

Med den fælles visning med CPH:DOX af "Bugs" viste vi, at løsningen ikke blot er at erstatte nogle fødevarer med andre, men at vi må gøre op med vores høje forbrug, intensive produktion og koncentrerede ejerskab over ressourcerne.

I 2017 vil vi arbejde med løsningerne og vores vision for et andet madsystem. Sammen med Forum for Madsuverænitet vil vi præsentere vores vision og udvikle en alternativ fortælling om det europæiske fødevaresystem i vores europæiske netværk Friends of the Earth Europe.

Skove + biodiversitet:
Ingen patenter på naturen

På konferencen Kan man tage patent på liv? i maj behandlede vi lovstridige EU-patenter på planter, frø og dyr og udfoldede NOAHs løbende arbejde mod patenter på planter og dyr. Ifølge NOAH skal afgrøder ikke patenteres, og på www.frinatur.dk samler vi derfor underskrifter mod patenter. I 2017 vil vi sætte især arbejde med tre patenter udtaget af Carlsberg og Heineken. Naturen skal også være fri, og vi har derfor støttet Amager Fælleds venner og protesten mod kommunens byggeplaner.

Store dele af Danmarks såkaldt vedvarende energi er biomasse. Men den energikilde er ikke bæredygtig, da skov fældes, uden at der plantes igen, og lever ikke op til at være CO2-neutral. Plantes der træer igen, sker dette som plantager, som langt fra leverer samme biodiversitet og økosystemtjenester som gammel skov. Som eneste miljøorganisation har NOAH utrætteligt informeret om og påvist problemer ved brugen af biomasse både til offentligheden, politikere og andre organisationer.

Grøn dannelse:
Ungdom i centrum

Hvis vi skal lykkes med at skabe en bæredygtig og retfærdig verden, må vi danne os selv og næste generation. Vi skal ruste os med en masse viden, genfinde praktiske evner og udvikle visioner og stort mod.

Vi har i det forgangne år fået luft under vingerne og konsolideret vores højskolelinje, Grøn Guerilla, på Jyderup Højskole. I den forbindelse har vi i 2016 været med til at etablere Det Grønne Hus, et parcelhus i Jyderup transformeret til en vild og mangfoldig byhave, åben for offentligheden.

I august afholdt vi i samarbejde med Jyderup Højskole og netværket Omstilling NU et sommerkursus på Jyderup Højskole, hvor vi havde fokus på den praktiske omstilling.

I 2016 har vi for alvor sparket gang i Ungdom NOAH, som er blevet en selvstændig forening, som vi hjælper i deres grønne dannelse, deres udadvendte aktivistiske arbejde og organisering.

Tidsskriftet Nyt Fokus

I 2016 udkom tre numre af NOAHs onlinetidsskrift Nyt Fokus (www.nytfokus.nu). To af disse var temanumre – det ene om ressourceeffektivitet (nr. 6, april 2016), det andet om basisindkomst (nr. 8, 2016). Temanummeret om ressourceeffektivitet blev tillige udgivet på papir og sendt som gratis klassesæt til ca. 30 gymnasier.

Vi står på egne ben

Selv om 2016 var et svært år for os alle og især for klimaet, var der alligevel glæde og opmuntring at hente i arbejdet hos Ungdom NOAH. Tais Abrahamsson fra Ungdom NOAH beretter om aktiviteterne I 2016:

”Vi indledte året med et folkekøkken i Folkets Hus. Det skete i sammenhæng med deres event Folkets Haus. Vi formåede at skabe kontakt til en sød og livlig fyr ved navn Francois, der hjalp os med at få fat i nogle overskudsvarer fra grøntsagsmarkederne ved Kødbyen. Af de varer fik vi fremstillet en stor karryret, som deltagerne, der kom i løbet af eftermiddagen, var meget begejstrede for. Lidt sværere blev det dog at komme af med alle de veganer-hotdogs, vi havde forberedt til de deltagere, der senere på aftenen og ud på natten var ankommet. Fra dette har vi også lært at medbringe tom madpakke til alle vores klimakøkkener, som er vores månedlige folkekøkkener med forskellige fokus på klimaet.

Vi deltog i Fredsløbet, som fandt sted på en varm forårsdag den 5. maj, hvor vi havde fået lov at stå ved vores egen post. Hos deltagerne ved Fredsløbet mødte vi mange entusiastiske og interesserede mennesker, der støttede os i vor sag. Her opfordrede vi folk til at efterlade en hjemmefoldet papir-vindmølle på vores kæmpe klode af træ, det sted, hvor de følte, den passede bedst.

I september deltog vi i bilfri søndag. Det var en fantastisk oplevelse at se så meget af København fri for biler og fuld af glade mennesker, der frit kunne gå på gaden. Derfor valgte vi i dagens anledning at dele økologiske æbler og vindruer såvel som hjemmelavede veganske småkager ud i et forsøg på at sprede glæden endnu bredere.

Vi lavede også Christiansborg til en TTIP-fri zone i 2016. Det gjorde vi som protest imod handelsaftalerne TTIP og CETA og for at skubbe de danske politikere til at tage stilling til de handelsaftaler, der var ved at blive gennemført lige under næsen på dem. Vi bandt hele Christiansborg Slotsplads ind i plastbånd med teksten ”TTIP-fri zone” og deltog senere i samme måned som organisation i demonstrationen imod aftalerne.”

2016 var et stort år for Ungdom NOAH som organisation. Mens 2015 var året, hvor Ungdom NOAH lærte at kravle, var 2016 det år, hvor Ungdom NOAH så småt lærte at stå oprejst på egne ben med hovedet opad og benene nedad. Dette blev bedst betegnet af vores stiftelse i slutnovember: Ungdom NOAH er nu en rigtig organisation med langt mere struktur og fremtid.

Ungdom NOAH har indledt et samarbejde med netavisen Aktivisten, hvor Ungdom NOAH-medlem Valder Fredens i julemåneden skrev om, hvordan den menige borger kunne holde jul med lidt bedre samvittighed over for miljøet.

Bevar den oprindelige natur på Amager Fælled

NOAH ønsker at bevare Amager Fælled, da vi ønsker at bevare et oprindeligt stykke natur – en stor, vild og grøn oase mindre end 2 km fra Københavns Rådhus, hvilket er helt unikt for en hovedstad.

41.000 mennesker har skrevet under på, at de ikke ønsker bebyggelse, og i 2016 var NOAH medarrangør af en folkering, hvor 3.000 mennesker slog ring om Amager Fælled. NOAH har støttet borgermødet og demonstrationer og arrangerer med Amager Fælled-netværket en ny folkering igen den 7. maj 2017.

Amager Fælled er det eneste stykke natur, hvor der har været uafbrudt natur, siden den sidste istid. Naturområdet har således over 5.000 år på bagen. Der har aldrig været gødsket, pløjet eller bebygget, og det er derfor hjem for flere sjældne og truede arter. Området er, som naturen har skabt det, og det betyder et rigt liv af dyr og planter som for eksempel brændeskærm, trævlekrone, hvidtjørn, kornet stenbræk, stor og lille vandsalamander, skrubtudser samt brun og grøn frø.

Københavns Kommune og By & Havn vil bebygge området på trods af de unikke forhold. Godkendelsen er givet for mere end 20 år siden, og netop i 2016 begyndte de at haste projektet igennem, da Borgerrepræsentationen er bange for at Kommunevalget i november 2017 vil ændre flertalsbeslutningen i Borgerrepræsentationen for at bebygge området. Dette på trods af at der var en 30 års-ramme.

Naturen er vigtigere end penge

NOAH er med i Amager Fælled-netværket, som arbejder for at bevare Amager Fælled. Vi har bedt beslutningstagerne om at finde alternativer til at bygge på netop dette område, men vi får af vide, at det ikke kan lade sig gøre, fordi By & Havn har en slunken pengekasse. De har brug for at få pengene ind nu, siger de.

Problemet er, at vi er blevet så meget klogere siden 1992, hvor godkendelsen blev givet. Forskning har siden da kortlagt, hvor vigtig natur, biodiversitet og personlig rekreation er for vores sundhed – både for børn og voksne. Det er vigtigt at overlevere natur til de kommende generationer.

NOAH står sammen med en lang række andre miljø- og borgerorganisationer samt offentlige personer om at bevare Amager Fælled, f.eks. Amager Fælleds Venner, Danmarks Naturfredningsforening, Verdens Skove, Børn i Byen, Dansk Ornitologisk Forening og kokken Nikolaj Kirk.

Vi fortsætter kampen!

Vi tror på en omstilling nedefra

NOAH drømmer om en retfærdig og bæredygtig verden, hvor beslutningerne bliver taget demokratisk. Og selv om denne verden – indrømmet— stadig er en utopi, så oplever man som NOAH-aktivist sommetider små glimt af den. Især i vores arbejde med at skabe omstilling nedefra kan vi som deltagere få en fornemmelse af, at vi sammen med andre rykker os i den rigtige retning.

For mens politikerne sidder på hænderne, og de multinationale selskaber præsenterer os for teknologiske quick fixes, så tror vi i NOAH på, at forandringen sker nedefra, i fællesskab, blandt helt almindelige mennesker.

Også i 2016 har vi i NOAH haft fornøjelsen af at udvikle projekter og samarbejde med mennesker, foreninger og organisationer rundt omkring i hele landet, som gør det selv.

I foråret samarbejdede vi med Københavns Skolehaver om at gennemføre vores SpisOrnli-projekt, hvor vi i kølvandet på lanceringen i 2015 af undervisningsportalen www.spisornli.dk afholdt workshops for københavnske skoleelever fra 4. til 6. klasse.

”Det er fantastisk at se børnene ’springe ud’, når de kommer til Skolehaven,” fortæller Mie Hesselager Olsen, der fra NOAHs side var med til at afholde workshopperne. ”Først er de generte og holder sig til læreren, men der går ikke mange minutter, før de fiser op i et træ, på jagt efter snegle i busken eller over for at lege med høns og kaniner. Skolehaven var en perfekt ramme om vores workshops om mad og miljø, og jeg er sikker på, at Skolehavernes arbejde med københavnske børn giver os fremtidige borgere, der kerer sig om miljøet og om hinanden.”

Ligeledes deltog NOAH sammen med 1.000 ildsjæle i Det Fælles Bedste i Lejre, hvor netværk, foreninger og organisationer med frivillig arbejdskraft fik stablet en stor folkefest på benene. I tre dage blev der diskuteret, debatteret, informeret og netværket.

Derudover har vi skabt grønne læringsrum i Vestsjælland, hvor vi har gennemført undervisningsaktiviteter i samarbejde med miljø- og kulturkollektivet Makværket og Jyderup Højskole. Her har vi også afholdt en genbrugsfestival for børn og voksne og produceret et katalog over bæredygtige byggeløsninger og en folder om konkrete grønne initiativer i Vestsjælland.

Line Gringmuth fra Makværket fortæller: ”Folk fokuserer for meget på, hvad der sker på Christiansborg og ’inde i København’. I virkeligheden burde det hedde ’ude i København’ og ’inde i Vestsjælland’. For os, der bor og lever her, vi kan mærke, at der sker meget godt. Og det er altid rart at møde andre folk, der også vil en forandring, og som begynder lokalt, her hvor vi bor.”

På NOAHs sekretariat har vi også afholdt en eftermiddag med fokus på de vilde bybier. Her blev lokale beboere, venner og bekendte inviteret til at bygge bihoteller og lære om biernes udsatte liv i store byer uden adgang til blomster.

Desværre bliver grøn omstilling ofte til “grøn pyntesyge”, når begreber som bæredygtighed, omstilling, transformation eller tillægsord som grøn og alternativ bliver udhulet af politikere og virksomheder, der bruger dem til at sminke business as usual – mere af det samme. Vores arbejde fra neden skal modgå dette fænomen og finde, støtte, udvikle og formidle de konkrete, mulige visioner og praktiske løsninger skabt af borgere og praktikere landet over ud fra reelle behov hos virkelige mennesker i virkelige samfund.

FællesEnergi til alle

Community Power – eller FællesEnergi – er energiproduktion baseret på vedvarende energikilder, som er ejet og styret af forbrugerne og lokalsamfundene og ikke af store selskaber og investorer.

”FællesEnergi er den eneste bæredygtige og retfærdige løsning, hvis vi ønsker at løse klimakrisen. FællesEnergi bringer demokratiet tilbage i energiproduktionen. FællesEnergi er småskalaproduktion, som ikke underminerer andre landes og regioners mulighed for bæredygtig energi,” forklarer Henning Bo Madsen fra NOAH Klimaretfærdighed og Energi.

En vigtig del af denne omstilling er at formidle borgernes og miljøets interesser til politikerne for at skabe gode vilkår for omstilling til vedvarende energi med folkelig deltagelse. Derfor har NOAH afholdt en lang række oplysningsaktiviteter fra Bornholm til Vestjylland og som del af det fælles EU-projekt Community Power har vi samarbejdet med organisationer fra 12 EU-lande for at fremme omstillingen. Vi har bl.a. andet haft besøg af organisationer fra Skotland for at udveksle erfaringer om FællesEnergi.

Lokalt ejede vindmølleparker er mulige

For at skabe bedre forhold lokalt har NOAH afholdt kapacitetsudviklingsseminarer, bl.a. i Hjortmose i et besøgscenter for den lokalt ejede vindmøllepark med 22 møller a 3,3 MW. Vindmølleparken er et godt eksempel på, at der ikke er brug for store selskaber og kapitalfonde for at finansiere vindmølleparker. Møllerne her har kostet 750 mio. kr. Hvert år går en del af indtægterne i en fond, som støtter aktiviteter i lokalområdet. På marken syd for vindmøllerne og lige foran besøgscentrets store panoramavinduer er der desuden et lokalt ejet solcelleanlæg med 69.000 paneler til 125 mio. kr.

Denne type projekt står i skærende kontrast til de advarsler, vi ofte får fra politikerne om, at udviklingen mod store anlæg gør det umuligt at kræve ejerskab til lokale forbrugere.

Alliancen for Community Power i Danmark

NOAH har i 2016 været med til at etablere en national koalition kaldet Alliancen for Community Power i Danmark. Dette åbne samarbejde samler organisationer, institutioner og selskaber, som kan tilslutte sig formålet om at få fremtidens anlæg til udnyttelse af vedvarende energi over på folkelige og helst lokale hænder. Alliancen vil løfte i flok for at blive hørt hos beslutningstagerne.

.

NOAH i tal

Udgifter NOAH 2016

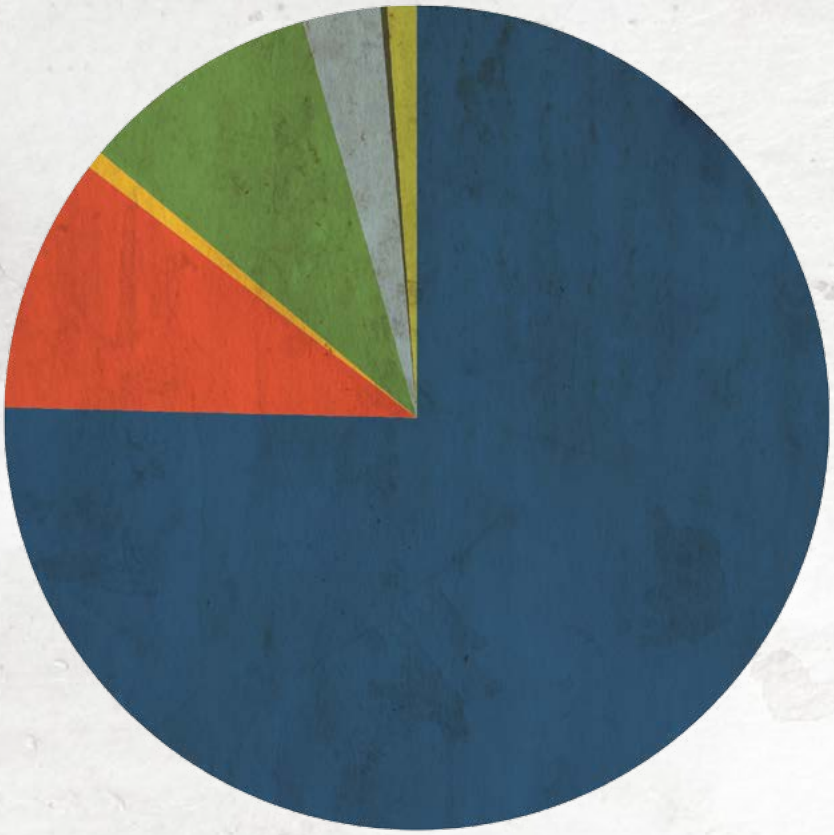

Projekter:	1.795.510
Fællesdrift:	238.176
Nyt Fokus:	16.925
Organisationsudvikling:	224.574
Salg af NOAH-bøger m.v.:	
Aktioner, møder, kontingenter:	72.410
Støttekreds:	6.486
Støtte fra tipsmidlerne:	27.247
	2.381.328

Indtægter NOAH 2016

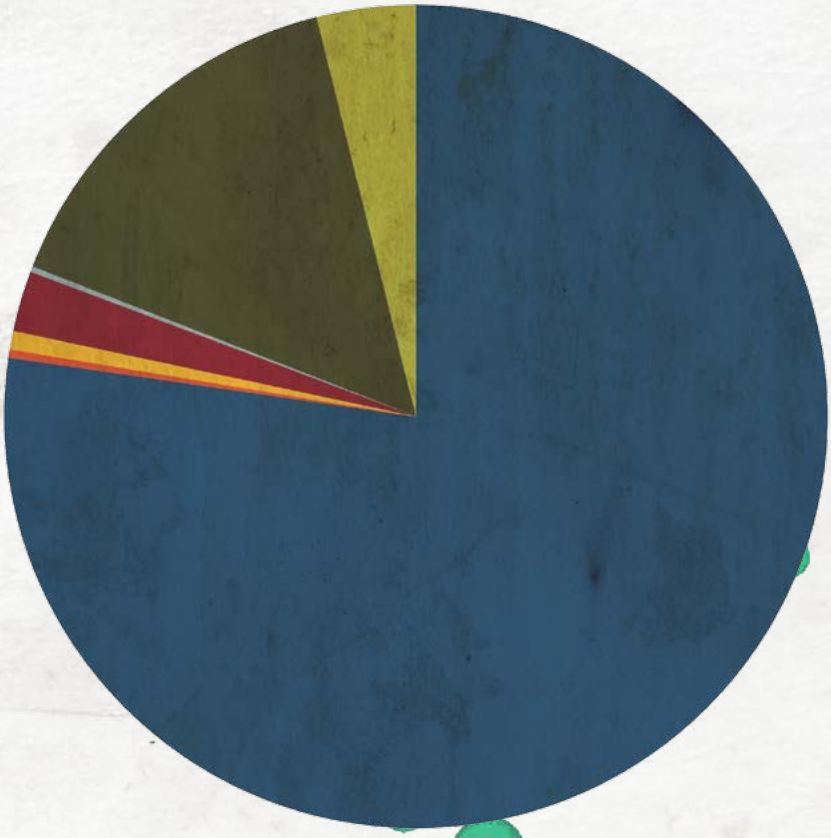

Projekter:	1.799.371
Fællesdrift:	7.570
Nyt Fokus:	16.925
Organisationsudvikling:	
Salg af NOAH-bøger m.v.:	55.563
Aktioner, møder, kontingenter:	5.000
Støttekreds:	353.303
Støtte fra tipsmidlerne:	90.445
	2.328.179
Resultat 2016	**-53.150**

Udgivelser i 2016

Hæfte:	Det lange spil om klimaet - historien om de internationale klimaforhandlinger, deres baggrund og EU
Film:	Lokal energi - omstilling med engagement
Film:	Historien om de internationale klimaforhandlinger (2016)
Notat:	Investment Court System – ISDS i forklædning
Notat:	EU's landmænd bortforhandles
Notat:	De transatlantiske handelsaftalers indflydelse på den danske svinesektor
Notat:	Paths to a sustainable agricultural system
Film:	Det lange spil om klimaet, Slutspil i Paris
Undervisningshæfte:	LAND & JORD – en knap ressource under pres
Notat:	Notat: EU/Canada handelsaftale – udsalg af demokrati, miljø og offentlige tjenesteydelser

Folder:	Vestsjælland tænker grønt
Hæfte:	Bæredygtig bolig
Film:	Den globale opvarmning - den menneskeskabte drivhuseffekt
Film:	Den globale opvarmning - Jordens klima
Film:	Den globale opvarmning - konsekvenserne
Rapport:	Forbrugets reelle pris - EU's landfodaftryk
Bog:	Livet efter væksten
Notat:	Klima- og miljøfordrevne - og Europas ansvar
Rapport:	Land til salg - hvordan EU modvirker bæredygtig landanvendelse

Tak til jer, der støttede NOAH!

Støtten fra følgende fonde og private gjorde vores arbejde i 2016 muligt:

1. Majfonden, Europa-Kommissionens DEAR-program, Slots- og Kulturstyrelsen: Folkeoplysningspuljen, Friends of the Earth Europe, Europa-Nævnets Pulje B, Europa-Nævnets Pulje C, Puljen for Grønne Ildsjæle (Natur - Miljø- og Fødevareministeriet), Miljø- og Energifonden af 2005, Nordisk Ministerråd, Globalt Fokus, Græsrodsfonden, Kulturstyrelsens udlodningsmidler og Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestillings Udlodningsmidler (Tidsskriftspuljen).

Desuden tak til de mange personer og organisationer, der gennem bidrag, medlemskab og frivilligt arbejde støttede NOAH i 2016.

Du kan støtte NOAHs arbejde på noah.dk/støt
Fælleskassen: 8411 2005853
MobilePay: 91 89 64 21

NOAH er en dansk miljøorganisation og græsrodsbevægelse. Vi arbejder for en retfærdig og bæredygtig verden, hvor beslutningerne bliver taget demokratisk – for menneskers livskvalitet, for jorden og for fremtiden. NOAH er et aktivistisk, kreativt netværk, der analyserer årsager til miljøproblemer og kriser – og fremsætter alternativer, der hvor samfundets dominerende løsningsmodeller ikke er på rette kurs. NOAH er det danske medlem af det verdensomspændende græsrodsnetværk Friends of the Earth.

I NOAH ønsker vi en verden baseret på reelt og lokalt demokrati og løsninger. Dette indbefatter lokalt, kollektivt ejet vedvarende energi, landbrugskooperativer baseret på agroøkologi med korte produktionskæder, som skaber madsuverænitet. Landbruget skal sikre sunde og bæredygtige fødevarer til alle, samtidig med at biodiversitet, vandkvalitet og jordfrugtbarhed forbedres. Ressourcer skal anerkendes som endelige og behandles derefter. Dette kræver et nedsat forbrug samt genbrug og genanvendelse i stedet for affaldsgenerering. NOAH vil en lige fordeling af jordens ressourcer og et opgør med det økonomiske system, der bygger på kortsigtet profit og uendelig vækst på en planet med endelige ressourcer. NOAH vil et politisk system, der skaber gode liv.

NOAH
Friends of the Earth Denmark